

Beleidsstuk Ateliers

Ateliers is de organisatievorm die past bij **activiteit** in het concept Ervaringsgericht Onderwijs. Hier hebben de kinderen keuze uit een aanbod van activiteiten die bijzondere materialen, bijzondere ruimtes en soms speciale begeleiding behoeven. Bij deze activiteiten ligt de klemtoon op het doen, het handelen, het actief bezig zijn. Het is deze bij uitstek aanwezige actie-component die aanleiding geeft tot het scheppen van bijzonder voorwaarden welke moeilijk in een klasverloop te realiseren zijn. Ateliers bevat een ruim pakket van vakgebieden zoals wereld/omgeving verkenning, expressieve activiteiten als drama, dans en muziek, handvaardigheid, textielwerkvormen, techniek, kunstzinnige vorming, tekenen, fotografie etc.

Het woord ateliers roept activiteit op die naast het expressieve en artistieke ook betrekking hebben op sportbeoefening, omgang met techniek op ambachtelijk werk, op het uitvoeren van (wetenschappelijke) experimenten.

Bij ateliers, bij ons op school, komen activiteiten rond elektriciteit, proeven doen, computeren, koken, bakken, tekenen, figuren van brooddeeg maken, timmeren, werken op papier, weven, breien en haken, erop uit, stof verven, seizoentafel verzorgen, ontdekken, vouwen, origami, solderen, brooddeegfiguren maken, gips gieten, rijwiel herstellen, kaarten maken, schilderen, kleien etc aan bod.

De vijf factoren.

Natuurlijk zijn ook de ateliers weer in vijf factoren te onderscheiden.

a) Sfeer en relatie.

Vaardigheden en aandachtspunten die bij het atelier en bij sfeer en relatie horen zijn:

- Rekening houden met elkaar
- Elkaar helpen met problemen
- Samen praten
- Keuzes maken en leren kiezen
- Verbondenheid voelen met de groep, materiaal en opdracht
- Nabespreken, waardering leren krijgen voor elkaars kwaliteiten
- Omgaan met andere personen

Binnen de kring worden de kinderen in een uitnodigende goede sfeer geprikkeld. Ze worden geïnformeerd over de mogelijke keuzes die zij kunnen maken. De keuzemogelijkheden komen een voor een aan bod en de mogelijke link naar activiteiten in de klas of naar de omgeving wordt besproken. Als de uitleg heeft plaats gehad komt de vraag: Wat wil je gaan doen?"

Hierbij wordt nadrukkelijk besproken dat het kind zelf kiest wat het gaat doen. Iedereen krijgt zijn of haar kaartje en hangt het op het planbord en ziet dan welke kinderen nog meer voor dat atelier hebben gekozen. Hier wordt al een aanvang gemaakt met de socialisatie van het ateliergroepje.

b) Aansluiten bij het niveau van de kinderen.

Je hebt als leerkrachten/of als ouder een aanbod voorbereid. Dit is al afgestemd op het niveau. Door goed te luisteren en te kijken kun je zien en horen of het niveau past. Betrokkenheid is ook hier het criterium. Is dit niet het geval omdat een kind niet vooruit kan of niet weet hoe te handelen, dan wordt daar vrijwel direct op aangesloten door middel van afstemmen. De rol van de andere kinderen in dat groepje kan daarbij groot zijn. Aansluiten op het niveau, is niet de gemakkelijkste factor, omdat ontdekkende en onderzoekende kinderen vaak eerst zelf willen experimenteren alvorens zij met een bepaalde techniek aan de slag gaan.

c) Werkelijkheidsnabijheid.

Binnen de ateliers kunnen kinderen grip krijgen op hun omgeving door in- en excursies, wandelingen, onderzoeken, waarnemen en bespreken. Bepaalde aspecten worden uit hun omgeving gelicht om hen daarmee in aanraking te brengen. Ouder met hun deskundigheid worden ingezet om juist deze werkelijkheidsnabijheid nog meer uit te diepen.

d) Activiteit.

De factor activiteit is de basis voor ateliers. Zelf doen, zelf voelen, zelf beleven, zelf vastleggen en zelf overdragen. Voor het doen van onderzoeken, het maken van werkstukken en voor het doen van proeven, moet probleemoplossend gedacht worden. Het leren van een techniek herbergt een ervaring die je rijker maakt en je als mens meer vertrouwen kan geven. De intensiteit van de actie is groot, omdat het kleinere groepen zijn en er is directe hulp bij het vastlopen of niet verder kunnen.

e) Vrij initiatief.

Als de kinderen ervaren dat ze werkelijk keuzes kunnen maken op het terrein van onderwerp, techniek of vaardigheid, dan werkt dat betrokkenheidsverhogend. Bij atelier is er veel ruimte om eigen initiatieven te ontplooiën, waardoor betrokkenheid beduidend wordt verhoogd. Ook werkt het zelfstandigheid en zelfwerkzaamheid in de hand.

Organisatie

Blokateliers en groepsateliers.

Het eerste model is het blokatelier

Het schooljaar wordt verdeeld in 8 blokken van vier weken, waarbij de groepen 1 t/m 4 en de groepen 5 t/m 8 wisselend aan de beurt zijn. Deze blokateliers vinden altijd plaats op de woensdagochtend, onder begeleiding van een ouder. In kleine groepjes van 4 tot 6 kinderen wordt gewerkt met een bepaald onderwerp of techniek. De atelierochtend begint om 8.30 uur met het klaarzetten van materialen. De eerste atelierronde is van 8.45 tot 10.00 uur, bij groepen 1 en 2 is het laatste kwartier een evaluatie in de kring. (in blok 1 zijn groep 1 en 2 aan de beurt; in blok 2 zijn dat de groepen 5 en 6) De tweede atelierronden is van 10.45 tot 12.00 uur. (in blok 1 zijn groep 3 en 4 aan de beurt; in blok 2 zijn dat groep 7 en 8) De laatste keer van elke ronde vindt er een gezamenlijke afsluiting plaats, waar de kinderen elkaar hun werkstukken laten zien en er uitleg over geven.

Het tweede model is het groepsatelier. In de weken dat de groepen geen blokateliers hebben, is er een atelieraanbod in de groepen. Deze vinden plaats op hetzelfde moment in de week als de blokateliers. De leerkracht bepaalt het aanbod. Deze gaat hierbij uit van de kerndoelen, wat

Dit is een ontwikkelings-document van het Expertisecentrum E.G.O. Nederland i.s.m. basisscholen.

inhoud dat verschillende disciplines aan bod komen. Het is belangrijk dat de kinderen met de meeste technieken en materialen in aanraking komen (zie kerndoelen). Dit kan zijn door roulatie of door herhaald aanbod, zodat de kinderen wel steeds hun eigen tijd kunnen nemen voor ieder atelier. We willen hier ook goed blijven kijken naar de behoeftes van de kinderen.

Ateliers bieden de mogelijkheid om groepsoverstijgend te werken. Wij werken per bouw. De onderbouw werkt wekelijks in een cyclus van twee weken.

Deze zijn aan elkaar gekoppeld door:

- Het oplopen in moeilijkheidsgraad.
- Variëren in doe-activiteiten met hetzelfde materiaal
- Het centraal stellen van het opdoen van ervaringen en belevingen
- Het kennismaken met nieuwe materialen en technieken.
- Het ervaren en beleven staat centraal

De bovenbouw werkt wekelijks in een cyclus van vier weken.

Deze zijn aaneengekoppeld door:

- Opbouw in moeilijkheidsgraad
- Het uitdiepen van reeds bekende techniek
- Het kennismaken met een bijzondere techniek of materiaal
- Het werken aan een proces waarbij meerdere technieken en acties ondernomen moeten worden. Bijv. kleien en de bijbehorende oven bouwen.
- Het kritisch kijken naar eigen prestaties en die van anderen en daar lering uit trekken.

Voorbereiding en coördinatie.

Vooraf is er al heel wat werk verzet. D.m.v. het activiteitenboekje is er geïnventariseerd welke ouders in welke periodes in welke bouw mee willen helpen. Daarbij wordt ook geregistreerd of ouders specifieke kwaliteiten en of hobby's in willen zetten. Met behulp van dit schema wordt een aantal activiteiten samengesteld. Ook wordt door de leerkrachten zelf een aantal gebieden of technieken aangegeven die in een bepaalde periode aan bod moeten komen. De opzet en de handwijze wordt aan de ouders verduidelijkt, er vindt een informatie bijeenkomst plaats voordat de ateliers werkelijk gaan beginnen. Er wordt per ouder een atelierkeuze gemaakt. De keuzemogelijkheden zijn op de ouders afgestemd en door de leerkracht uitgewerkt tot een lessenserie van twee of vier weken. Deze lessenseries worden verzameld in de groene ateliermappen. Zijn er vragen of wil de ouder het graag anders, dan gaat dat altijd in overleg met de leerkracht en /of ateliercoördinator. Alle ouders worden dus goed ingepraat en geïnstrueerd. Hun inbreng is van groot belang, omdat zij zich als kundig moeten ervaren en open moeten staan voor mogelijke andere suggesties en ideeën.

Na ieder atelier is er koffie en thee en kunnen er kort wat dingen geëvalueerd worden met het oog op de volgende week onder leiding van de coördinerende atelierouder. Het is belangrijk dat er ook goed aangegeven wordt, welke spullen er extra nodig zijn voor de keer daarop volgend. Na ieder blok van vier weken is er een uitgebreide evaluatie met alle hulpouders. Er wordt dan geëvalueerd op inhoud, financiën en organisatie onder leiding van de coördinerende atelier-ouder en de ateliercoördinator.

Er wordt naar voldoende hulpouders gestreefd, zodat de leerkrachten (twee bij de onderbouw en een bij de bovenbouw) en de ouderateliercoördinator vrij zijn en rond kunnen lopen om te observeren en te ondersteunen dmv o.a. kinderen stimuleren en materialen halen.

De leerkrachten bespreken met de kinderen dat het samen moet gebeuren. Wij hechten er veel waarde aan dat de kinderen ervaren dat hun ouder, hun groepje is en dat er gezelligheid is, zodat er ook flink gewerkt kan worden. Op een nette manier elkaar aanspreken en met elkaar omgaan is eveneens een leeraspect waarin we atelierouders om hulp vragen. Mee opruimen en zorg hebben voor de materialen hoort hier ook bij.

Aan het begin van iedere atelierronde is het zinvol om met de kinderen het atelier door te spreken en afspraken te maken over hoe er gewerkt wordt. Bespreek met hen wat er de komende weken gaat gebeuren, wat ze mee moeten brengen of wat zij kunnen verzamelen. Soms is een briefje schrijven dan heel handig. Iedere ateliermiddag herhaal je even wat er nu gaat gebeuren of wat je nu gaat doen.

Er wordt van de kinderen verwacht dat ze zich aan de afspraken houden. Wanneer dat niet lukt, kunnen ze niet meer deelnemen aan dat atelier op dat moment. (zie schoolafspraken)

Rol ateliercoördinator:

Draagt eindverantwoordelijkheid voor inhoud en uitvoering van de aangeboden ateliers.

- Draagt zorg en is verantwoordelijk voor tijdige instructie aan hulpouders
- Draagt er zorg voor de evaluatie na ieder atelierblok met betrokken ouders.
- Onderhoud en controleert de organisatiemap
- Overlegt, indien nodig, met de coördinatoratelierouder.
- Is verantwoordelijk voor het atelierbudget.
- Draagt zorg voor het overleg binnen de werkgroep.
- Zorgt voor een tijdige terugkoppeling met de directie..
- Draagt zorg voor atelierkasten
- We hebben een ateliercoördinator voor de groepen 1 t/m 4 en een voor de groepen 5 t/m 8

Rol coördinerende atelierouder:

- Ondersteunt bij de inhoudelijke voorbereidingen van de ateliers en geeft mede instructies aan de ateliersouders.
- Draagt mede zorg voor evaluatie.
- Onderhoud de kas m.b.t. het atelierbudget.
- Zorgt voor vervanging wanneer hulpouders verhinderd zijn.
- Zorgt voor een tijdige terugkoppeling met de ateliercoördinator
- Draagt mede zorg voor de atelierkasten.
- Is aanspreekpunt voor ouders.

Het materiaal gebruik:

- Materiaal wat gebruikt wordt tijdens de ateliers worden bij elkaar bewaard in bakken. Deze bakken worden opgeborgen in de atelierkasten.
- De gereedschappen worden telkens teruggelegd op de daarvoor bestemde plaatsen zodat deze ook op andere momenten dan ateliers gebruikt kunnen worden.
- Hulpouders ruimen samen met de kinderen de ateliers op.

Specifiek keukenmateriaal voor het atelier (o.a. gourmetstel etc.) in de keuken van de bovenbouw.

Naslagwerk ateliers:

- boeken en verzamelmappen staan in een kast in de personeelskamer. Indeling volgens de hoofdvakgebieden van de methode hand- tekenvaardig.
- Methode “Moet je doen”.

Aanbod

Het aanbod waaruit de kinderen kunnen putten moet niet alleen voldoende verscheiden zijn, maar tegelijkertijd ook voldoende in aantal. Het verruimen in het aantal keuzemogelijkheden verhoogt de kans dat men effectief op het behoefte patroon van ieder kind aansluit. Het aantal keuzemogelijkheden garandeert nog geen betrokkenheid, daarom moet men bij het samenstellen van het keuzepakket actief verkennen welke activiteiten het doen bij kinderen.. Observatie en overleg kunnen tot nieuwe en originele initiatieven leiden. Er is ook een open werkwijze. Kinderen mogen meermaals kiezen voor een zelfde atelier, mits er plaats is. Kinderen die het atelier nog niet gedaan hebben en er ook in willen krijgen voorrang. Het is onweerlegbaar dat over een lange periode met een zelfde type activiteit bezig kunnen zijn precies diepgaande veranderingen mogelijk maakt. Kunstenaars voelen zich zelden tot alle expressievormen aangetrokken. Het is normaal dat mensen zich willen uitdrukken langs het medium dat hen het beste ligt.

De inbreng van ouders is onontbeerlijk. Hun interesses en hobby's worden geïnventariseerd en ingezet. Ook bij kinderen gebeurt dit. Blijkt een actie bv. Kralen weven voor een armbandje heel erg in trek te zijn, dan koppelt men een atelier daaraan. Zo ook bv. bij tijdsrages van brooddeeg figuren maken, theezakjes vouwen, gipsgieten en beschilderen. Bij het aanbieden en samenstellen van atelierinhouden wordt gebruik gemaakt van de methode “Moet je doen” en nog andere bronnenboeken.

Er wordt rekening gehouden met een aanbod, wat ook passend is bij de leeftijd en vaardigheden, zo ontstaat er een verantwoorde opbouw. Ook voor richtlijnen met betrekking tot de kerndoelen wordt ook deze methode gebruikt. Als er zicht is op groepsaanbiedingen en individuele keuzes, dan kan een leerkracht een weloverwogen aanbod maken, omdat er dan zicht is op de gebieden die nauwelijks of misschien nog helemaal niet aanbod zijn geweest. Hierdoor wordt het aanbod gevarieerder en rijker.

Onderwijsleerdoelen.

Cognitie: De verbeeldingskracht wordt aangesproken, informatie gezocht, instructies beluisterd en gelezen, het probleemoplossend vermogen ontwikkelt, men leert anderen in een nieuwe context kennen, men ontdekt sociale wetmatigheden en leert daarbinnen zijn/haar mannetje te staan en steentje bij te dragen.

Vaardigheden: De vaardigheden die een kind kan of moet beheersen binnen ateliers, worden gevolgd en vastgelegd in het kind-volg-systeem. (zie kerndoelen)

Overzicht evaluatie en toetsing.

Toetsing vindt plaats door het scoren van betrokkenheid, het kind volgend tijdens de atelieractiviteiten. De mate waarin het kind betrokken is geeft aan of dat het op de grens van zijn/haar kunnen bevindt of begeeft. Deze gegevens worden verkregen middels een observatie van de leerkracht. Aantekeningen worden vastgelegd in de klassenmap en/of kindmap.

Een tweede factor aan de hand waarvan toetsing plaatsvindt, is het volgen van het proces. Welke denkstappen maakt het kind en welke keuzes maakt het? Hoe gaat het kind om met de factoren die het tegenkomt in het proces? In hoeverre slaagt het erin de vooraf gestelde doelen te bereiken?

Na het atelier wordt er in een kring na besproken en na het totale blok wordt er op het podium gepresenteerd. Het kunnen verwoorden van het proces en/of het presenteren van een werkstukje is het toetsmoment.

Dit brengt ons bij het vierde toetselement . Dat is het product wat wordt geleverd. Hierin kan werkverzorging, originaliteit, creativiteit, vorm- en kleurgebruik, afwerking en beheersing van vaardigheden beoordeeld worden.

Ook bij ouders evalueren wij hoe of dat het ging en na de hele cyclus worden de lessenseries besproken en bijgesteld. Op- en aanmerkingen en mogelijke suggesties worden meegenomen.